

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

અમદાવાદ ખાતે ગુજરાત હાઈકોર્ટમાં

સ્પેશ્યલ સિવિલ એપ્લિકેશન નં.૧૨૮૭૭/૨૦૦૯

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી એસ. જી. શાહ

=====

૧	શું સ્થાનિક અખબારોના રીપોર્ટ્સને ચુકાદો જોવાની મંજૂરી છે?	
૨	રીપોર્ટરને મોકલવામાં આવે કે નહીં?	
૩	શું ન્યાયમૂર્તિઓ ચુકાદાની આખરી નકલ જોવા માંગે છે?	
૪	શું આ કેસમાં ભારતીય બંધારણ અથવા તે હેઠળ કરવામાં આવેલા કોઈ હુકમના અર્થઘટન અંગે કાયદાનો કોઈ નોંધપાત્ર પ્રશ્ન સમાયેલ છે?	

=====

હસુમતીબેન દેવેન્દ્રભાઈ પટેલ ...અરજદાર(ઓ)

વિરુદ્ધ

જોઈન્ટ રજિસ્ટ્રાર કો-ઓપરેટિવ સોસાયટીઝ (ઓડિટ) અને ૩

...સામાવાળા(ઓ)

=====

ઉપસ્થિતિ:

અરજદાર(ઓ) નં.૧ તરફે શ્રી હર્ષદ કે. પટેલ, વકીલ

સામાવાળા(ઓ) નં.૩ - ૪ તરફે શ્રી કૃતિક પરીખ, આસિસ્ટન્ટ ગવર્નમેન્ટ
પ્લીડર

સામાવાળા(ઓ) નં.૧ - ૪ તરફે રૂલ બજાવવામાં આવેલ.

=====

કોરમ: માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી એસ. જી. શાહ

તારીખ: ૧૮/૧૨/૨૦૧૬

મૌખિક ચુકાદો

૧. અરજદાર તરફે વિદ્વાન વકીલ શ્રી હર્ષદ કે. પટેલ અને સામાવાળા – રાજ્ય સરકાર તરફે વિદ્વાન આસિસ્ટન્ટ ગવર્નમેન્ટ પ્લીડર શ્રી કૃતિક પરીખને સાંભળવામાં આવ્યા. રેકૉર્ડનું અવલોકન કરવામાં આવ્યું, હાલના અરજદારે તેમની નિવૃત્તિની તારીખ એટલે કે ૩૧.૦૫.૨૦૦૭ થી વાસ્તવિક ચૂકવણીની તારીખ સુધી ૧૮% ના દરે વ્યાજ સાથે પેન્શન અને અન્ય પેન્શનરી લાભો તાત્કાલિક ચૂકવવા સામાવાળાઓને નિર્દેશ આપવાની અરજ સાથે તેમને પેન્શન ન આપવાના પ્રકરણમાં ભારતની સંવિધાનના અનુચ્છેદ ૧૪, ૧૬ અને ૨૨૬ હેઠળના આ કોર્ટના હક્કમત ક્ષેત્રમાં હસ્તક્ષેપ કરવાની અરજ કરી છે. વચગાળાની રાહત તરીકે, અરજદારે સામાવાળાઓને તેમને મળવાપાત્ર પેન્શન તાત્કાલિક ચૂકવવાનું શરૂ કરવાનો નિર્દેશ આપવા અરજ કરી છે. તારીખ ૦૮.૧૨.૨૦૦૮ ના રોજ નોટીસ કાઢતી વખતે, આ કોર્ટે નીચે મુજબનો હુકમ કર્યો હતો:–

“એડમિશન અને વચગાળાની રાહત અંગેની નોટીસ તારીખ ૨૧મી ડિસેમ્બર, ૨૦૦૮ ના રોજ પરત મળવાપાત્ર છે. વિદ્વાન આસિસ્ટન્ટ ગવર્નમેન્ટ પ્લીડર સુશ્રી ઠક્કર સામાવાળા નં.૩ અને જ તરફે નોટીસ બજવણી જતી કરે છે. સામાવાળા નં.૧ અને ૨ માટે ડિરેક્ટ સર્વિસ. અરજીની એક નકલ અત્યારે વિદ્વાન આસિસ્ટન્ટ ગવર્નમેન્ટ પ્લીડરને આપવામાં આવે છે અને તેમને વિનંતી કરવામાં આવે છે કે પરત મળવાપાત્ર તારીખ સુધીમાં સામાવાળાઓ પાસેથી સંપૂર્ણ સૂચનાઓ મેળવવામાં આવે અથવા જો શક્ય હોય તો અરજીના આખરી નિકાલ માટે

સામાવાળા નં.૩ અને ૪ ની કચેરીના જવાબદાર અધિકારી સંબંધિત રેકૉર્ડ સાથે રૂબરૂ હાજર રહે તે સુનિશ્ચિત કરે.”

ઉપરોક્ત હુકમ સ્પષ્ટપણે દર્શાવે છે કે સામાવાળાઓ અરજદારને પેન્શનરી લાભો ચૂકવવામાં નિષ્ફળ ગયા હોવાથી આ બાબતે તાત્કાલિક વિચારણાની જરૂર હતી. જોકે તારીખ ૧૨.૦૩.૨૦૧૦ ના હુકમ દ્વારા, રૂલ કાઢતી વખતે, સમકક્ષ બેન્ચે સામાવાળાઓ દ્વારા કરવામાં આવેલ રજૂઆત પર આધાર રાખ્યો હતો, કારણ કે સામાવાળાઓએ રજૂઆત કરી હતી કે તેઓ યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા વિરુદ્ધ બશીરભાઈ આર. ખીલજીના કેસમાં ભારતની નામદાર સુપ્રીમ કોર્ટના (૨૦૦૭) ૬ એસ.સી.સી. ૧૬ માં રિપોર્ટ થયેલ ચુકાદા પર આધાર રાખે છે.

૨. તેથી, જોકે આ મુદ્દો ખૂબ જ સરળ અને સામાન્ય છે અને આ બાબત ધ ગુજરાત સિવિલ સર્વિસિસ (પેન્શનરી) રૂલ્સ, ૨૦૦૨ ના નિયમ ૮૦ ના પેટા-નિયમ (૩) ની જોગવાઈ મુજબ સંપૂર્ણપણે આવરી લેવાયેલ હોવાથી, સમગ્ર રેકૉર્ડ અને પરસ્પર વિરોધી રજૂઆતોની ચકાસણી કરવી જરૂરી છે.

૩. એ નિર્વિવાદ હકીકત છે કે અરજદારની નિમણૂક તારીખ ૧૬.૦૮.૧૯૯૭ ના રોજ સામાવાળા નં.૧ દ્વારા પટાવાળા, વર્ગ-૪ ની જગ્યા પર કરવામાં આવી હતી અને તેમની જન્મતારીખ ૦૧.૦૫.૧૯૪૭ ગણીને વચનિવૃત્તિની ઉંમરે પહોંચ્યા ત્યાં સુધી તેમણે સામાવાળાઓના વિવિધ વિભાગો સાથે કામ કરવાનું ચાલુ

રાખ્યું હતું. તેથી, તારીખ ૩૧.૦૫.૨૦૦૭ ના રોજ, વચનિવૃત્તિની ઉંમરે પહોંચવા પર, અરજદાર નિવૃત્ત થયા છે.

૪. સેવામાંથી નિવૃત્ત થવા પર, જ્યારે અરજદારે પેન્શન સહિતના નિવૃત્તિ લાભો માટે દાવો કર્યો, અને તે હેતુ માટે જોકે સામાવાળા નં.૪ દ્વારા તારીખ ૧૨.૦૭.૨૦૦૭ ના રોજ રાજ્યના સંબંધિત વિભાગને જરૂરી માહિતી મોકલવામાં આવી હતી, પરંતુ કમનસીબે તેમના તારીખ ૧૦/૧૩.૧૨.૨૦૦૭ ના પત્ર દ્વારા, સામાવાળા નં.૧ એ અરજદારને જણાવ્યું કે ધ ગુજરાત સિવિલ સર્વિસિસ (પેન્શનરી) રૂલ્સ, ૨૦૦૨ મુજબ, તેઓ પેન્શન માટે હકદાર નથી. આવા નિર્ણય માટે, સામાવાળા નં.૧ એ નિયમ ૩૮(૨) સાથે જોડાયેલ સ્પષ્ટતા (૧) ટાંકી છે. તેથી, નિયમ ૩૭ અને ૩૮ નો સંદર્ભ લેવો યોગ્ય રહેશે જે નીચે મુજબ છે:—

૩૭. વચનિવૃત્તિ પેન્શન માટે લાયકી સેવામાં ઉમેરો :

(૧) જે સરકારી કર્મચારીઓની સમગ્ર પેન્શનપાત્ર સેવા નીચે જણાવેલ જગ્યાઓ અથવા સેવાઓ પૈકી કોઈ એક પર બજાવવામાં આવી હોય અને જેમની પેન્શન માટેની લાયકી સેવા દસ વર્ષથી ઓછી ન હોય, તેઓ તેમની વચનિવૃત્તિ પેન્શન માટે લાયક સેવામાં, નિમણૂક સમયે તેમની ઉંમર પચ્ચીસ વર્ષથી જેટલા વર્ષ વધુ હોય તેટલા વર્ષોનો ઉમેરો કરી શકશે, જે વધુમાં વધુ દસ વર્ષના ઉમેરાને આધીન રહેશે :—

(૧) આસિસ્ટન્ટ જજો.

(૨) અમદાવાદ શહેર માટેના મેટ્રોપોલિટન મેજિસ્ટ્રેટો (ચીફ મેટ્રોપોલિટન મેજિસ્ટ્રેટો સહિત).

(૩) સ્મોલ કોઝીઝ કોર્ટ, અમદાવાદના જજો (ચીફ જજ સહિત).

(૪) ડિસ્ટ્રિક્ટ અને સેશન્સ જજો.

(૫) સિવિલ જજો, સિનિયર અને જુનિયર ડિવિઝન, તથા બારમાંથી સીધા જ ભરતી કરાયેલા રેસિડન્ટ મેજિસ્ટ્રેટો.

(૬) ઇન્ડસ્ટ્રિયલ કોર્ટોના પ્રમુખ અને સભ્યો.

(૭) ઇન્ડસ્ટ્રિયલ ટ્રિબ્યુનલોના એડજ્યુડિકેટરો અને સભ્યો.

(૮) એડમિનિસ્ટ્રેટર જનરલ અને ઓફિશિયલ ટ્રસ્ટી.

(૯) બારમાંથી સીધા જ નિમણૂક પામેલા પ્રિન્સિપાલ જજ સહિત અમદાવાદ સિટી સિવિલ કોર્ટના જજો.

(૧૦) જે સરકારી કર્મચારીઓની સમગ્ર પેન્શનપાત્ર સેવા ઉપરના પેટા-નિયમ (૧) માં જણાવેલ જગ્યાઓ અથવા સેવાઓ પૈકી કોઈ એક પર બજાવવામાં આવી હોય અને જેઓ બારમાંથી સીધા જ એવી ઉંમર પ્રાપ્ત કર્યા પછી નિમણૂક પામેલા હોય જેનાથી તેઓ આવર્તક પેન્શન મેળવવા

માટે લાયકી સેવાના જરૂરી વર્ષો પૂર્ણ કરવા માટે સમર્થ ન હોય, તેઓ વ્યવિવૃત્તિ પેન્શન માટેની તેમની લાયકી સેવામાં, નીચે જણાવેલા વર્ષોની સંખ્યા ઉમેરી શકશે :-

૩૮. ઘટની માફી અને સેવામાં ઉમેરો :

સરકાર, લેખિતમાં નોંધવાના કારણોસર :-

(૧) સરકારી કર્મચારી દ્વારા બજાવવામાં આવેલ પેન્શન માટેની લાયકી સેવાના સમયગાળામાં ઘટ, જે સામાન્ય રીતે એક વર્ષથી વધુ ન હોઈ શકે, તેને નિવૃત્તિ પેન્શન મેળવવા માટે અથવા ગ્રેયુઇટીથી ભિન્ન પેન્શન મેળવવા માટે તેમને લાયક બનાવવાના હેતુથી માફ કરી શકશે; અથવા

(૨) નિવૃત્ત થતા સરકારી કર્મચારી દ્વારા બજાવવામાં આવેલ પેન્શન માટેની લાયકી સેવાના સમયગાળામાં, જે આ નિયમોની જોગવાઈઓ હેઠળ પેન્શન માટે ગણી શકાય, તેમાં ઉમેરો કરી શકશે, જે સામાન્ય રીતે એક વર્ષથી વધુ ન હોઈ શકે.

સ્પષ્ટતા-૧ : પેટા-નિયમ (૨) હેઠળની સત્તાનો ઉપયોગ માત્ર અશક્તતા અથવા વળતર પેન્શન પર નિવૃત્ત થતા વર્ગ-૪ ના સરકારી કર્મચારીઓના સંબંધમાં જ કરવામાં આવશે.

સ્પષ્ટતા-૨ : આ નિયમ હેઠળની સરકારની સત્તાનો ઉપયોગ પેન્શન મંજૂર કરનાર સત્તાધિકારી દ્વારા કરી શકાશે, શરત એ કે માફ કરવાની ઘટનો અથવા કરવાનો ઉમેરો ત્રણ મહિનાથી વધુ ન હોવો જોઈએ.

૫. ઉપરોક્ત નિયમોનું અવલોકન સ્પષ્ટ કરે છે કે વ્યવહારિક રીતે આ એવા સરકારી કર્મચારીઓ માટે છે જેઓ ક્ષેત્રમાં તેમની વ્યાવસાયિક પ્રવૃત્તિઓ પછી સરકારી સેવામાં જોડાય છે અને ખાસ કરીને, તે એવા જજો અને અધિકારીઓ સંબંધિત છે જેઓ અન્યથા ઇન્ડસ્ટ્રિયલ કોર્ટો અને ટ્રિબ્યુનલોના પ્રમુખ અને સભ્ય તરીકે અર્ધ-ન્યાયિક પ્રવૃત્તિ કરવા માટે પસંદ થઈ નિમણૂક પામે છે અથવા નિયમ ૩૭ માં ચાલીબદ્ધ કર્યા મુજબ એડમિનિસ્ટ્રેટર જનરલ અને ઓફિશિયલ ટ્રસ્ટીના અધિકારીઓ છે. લાયકી સેવા ધ્યાને લેવા માટે લંબાવવાનો સમયગાળો પણ નિયમ ૩૭ માં દર્શાવવામાં આવ્યો છે અને તેથી, નિયમ ૩૮ હાલના અરજદારને કોઈપણ રીતે લાગુ પડતો નથી અને તે હદ સુધી તારીખ ૧૦/૧૩.૧૨.૨૦૦૭ ના આવા પત્રવ્યવહારમાં આવા નિયમનો સંદર્ભ બિનજરૂરી છે. જોકે, એ વાતને અવગણી શકાય નહીં કે વ્યવહારિક રીતે નિયમ ૩૭ અને ૩૮ સરકારને વચનિવૃત્તિ પેન્શન માટે લાયકી સેવામાં ઉમેરો કરવાની સત્તા આપે છે, ભલે સરકારી કર્મચારીઓ પૈકીના કેટલાક અધિકારીઓએ લઘુત્તમ લાયકી સેવા/૧૦ વર્ષ પૂર્ણ કર્યા ન હોય અને તેથી, એ તદ્દન સ્પષ્ટ અને દીવા જેવું છે કે આ કોઈ નવો ખ્યાલ નથી અથવા કોઈને પણ આપવામાં આવેલી અથવા અરજદાર દ્વારા અરજ કરવામાં આવેલી કોઈ અસાધારણ સુવિધા નથી

જ્યારે તેઓ પેન્શનરી લાભ માંગી રહ્યા હોય અને જ્યારે તેમણે લગભગ ૧૦ વર્ષની સેવા પૂર્ણ કરી હોય જે ૮ વર્ષ, ૮ મહિના છે, ચોક્કસપણે અરજદારે ૮ વર્ષ, ૮ મહિના અને ૧૫ દિવસ સેવા આપી છે.

૬. તેથી, અરજદારે તેમના તારીખ ૧૮.૦૪.૨૦૦૮ ના પત્ર દ્વારા સામાવાળાને તેમના પેન્શનના કેસ પર વિચારણા કરવા વિનંતી કરી છે. જોકે, તારીખ ૨૮.૦૬.૨૦૦૮ ના હુકમ દ્વારા, સામાવાળા નં.૨ એ હવે અરજદારને જણાવ્યું છે કે તેમની સેવાઓ ૧૦ વર્ષથી ઓછી હતી, અને નિયમ ૮૦(૨) માત્ર ત્યારે જ લાગુ પડે છે જો સરકારી કર્મચારીએ ૧૦ વર્ષ પૂર્ણ કર્યા હોય, તેથી તેઓ પેન્શનરી લાભો માટે હકદાર નથી. તેથી હવે નિયમ ૮૦ નો સંદર્ભ લેવો પણ પ્રસ્તુત છે, જે નીચે મુજબ છે:

“૮૦. સેવા ગ્રેયુઇટી/પેન્શનની રકમ : (૧) દસ વર્ષની લાયકી સેવા પૂર્ણ કર્યા પહેલા વ્યવિવૃત્તિ, નિવૃત્તિ, અશક્તતા, ઘા અને ઈજા અથવા વળતર પેન્શન પર નિવૃત્ત થતા સરકારી કર્મચારીના કિસ્સામાં, સેવા ગ્રેયુઇટીની રકમ સેવાના દરેક પૂર્ણ થયેલા વર્ષ માટે એક મહિનાનું ‘વેતન’ રહેશે.

(૨)(એ) તેંતીસ વર્ષથી ઓછી નહીં તેટલી લાયકી સેવા પૂર્ણ કર્યા પછી આ નિયમોની જોગવાઈઓ મુજબ વ્યવિવૃત્તિ, નિવૃત્તિ, અશક્તતા અથવા વળતર પેન્શન પર નિવૃત્ત થતા સરકારી કર્મચારીના કિસ્સામાં,

પેન્શનની રકમ પેન્શનપાત્ર વેતનના પચાસ ટકા રહેશે જે (રૂ.૧૯૧૩ ની લઘુત્તમ રકમ અને રૂ.૧૯,૫૦૦ ની મહત્તમ રકમ) ને આધીન રહેશે. * તારીખ ૧૯.૧૦.૨૦૦૬ ના જાહેરનામા દ્વારા અદલાબદલી.

પરંતુ શરત એ છે કે સંપૂર્ણ પેન્શન કોઈપણ સંજોગોમાં કર્મચારી દ્વારા નિવૃત્તિ સમયે ધરાવવામાં આવતી જગ્યા માટે તારીખ ૧લી જાન્યુઆરી, ૧૯૯૬ થી અમલમાં મૂકવામાં આવેલ સુધારેલ વેતન ધોરણના લઘુત્તમ વેતનના ૫૦ ટકાથી ઓછું રહેશે નહીં.

(બી) તૈંતીસ વર્ષની લાયકી સેવા પૂર્ણ કર્યા પહેલા, પરંતુ દસ વર્ષની લાયકી સેવા પૂર્ણ કર્યા પછી આ નિયમોની જોગવાઈઓ મુજબ વયનિવૃત્તિ, નિવૃત્તિ, અશક્તતા અથવા વળતર પેન્શન પર નિવૃત્ત થતા સરકારી કર્મચારીના કિસ્સામાં, પેન્શનની રકમ ખંડ (એ) હેઠળના પેન્શનની રકમના પ્રમાણસર રહેશે અને કોઈપણ સંજોગોમાં તે રકમ લઘુત્તમ કરતાં ઓછી રહેશે નહીં.

(૩) લાયકી સેવાના સમયગાળાની ગણતરી કરવામાં, છ મહિના અને તેથી વધુ સમયના વર્ષના ભાગને એક સંપૂર્ણ વર્ષ તરીકે ગણવામાં આવશે અને લાયકી સેવા તરીકે ગણના કરવામાં આવશે.

(જ) પેટા-નિયમ (૨) ના ખંડ (એ) અથવા ખંડ (બી) હેઠળ આખરી રીતે નક્કી કરવામાં આવેલ પેન્શનની રકમ, પૂર્ણાંક રૂપિયામાં દર્શાવવામાં

આવશે અને જ્યાં પેન્શનમાં રૂપિયાનો અપૂર્ણાંક ભાગ સમાવેલ હોય ત્યાં તેને પછીના ઉચ્ચતર રૂપિયામાં રાઉન્ડ ઓફ કરવામાં આવશે.

નોંધ : પેટા-નિયમ (૧) હેઠળ મળવાપાત્ર સેવા ગ્રેયુઇટીના હેતુ માટેનું વેતન વાસ્તવિક નિવૃત્તિની તારીખે મળવાપાત્ર છેલ્લે મેળવેલ વેતન વત્તા મોંઘવારી ભથ્થું રહેશે.”

નિયમ ૮૦ નું સાદું વાંચન સ્પષ્ટ કરે છે કે તે નિયમોના પ્રકરણ VIII નો ભાગ છે જે પેન્શન અને ગ્રેયુઇટીની રકમના નિયમન અંગે છે, જેમાં નિયમ ૮૦ સેવા ગ્રેયુઇટી/પેન્શનની રકમ માટે જોગવાઈ કરે છે. એ સાચું છે કે નિયમ ૮૦ માં પેટા-નિયમ ૧ પેન્શન માટેની લાયકી સેવા ૧૦ વર્ષ તરીકે નિયત કરે છે જ્યારે એવું જણાવવામાં આવ્યું છે કે લાયકી સેવા/૧૦ વર્ષ પૂર્ણ કર્યા પહેલા વયનિવૃત્તિ, નિવૃત્તિ, અશક્તતા, ઘા અને ઈજા અથવા વળતર પેન્શન પર નિવૃત્ત થતા સરકારી કર્મચારીના કિસ્સામાં, સેવા ગ્રેયુઇટીની રકમ સેવાના દરેક પૂર્ણ થયેલા વર્ષ માટે ૧ મહિનાનું વેતન રહેશે. જોકે નિયમ ૮૦ નો પેટા-નિયમ ૩ સ્પષ્ટપણે જોગવાઈ કરે છે કે લાયકી સેવાના સમયગાળાની ગણતરી કરવામાં, ૬ મહિના અને તેથી વધુ સમયના વર્ષના ભાગને એક સંપૂર્ણ વર્ષ તરીકે ગણવામાં આવશે અને લાયકી સેવા તરીકે ગણના કરવામાં આવશે. તેથી આ નિયમ તદ્દન સ્પષ્ટ છે અને તે ખાસ જોગવાઈ કરે છે કે લાયકી સેવાના સમયગાળાની ગણતરી કરતી વખતે, ૬ વર્ષ અને તેથી વધુના વર્ષના ભાગને

એક સંપૂર્ણ વર્ષ તરીકે ગણવામાં આવશે અને તેના દ્વારા તે કુલ વર્ષોની સંખ્યાને લાયકી સેવા તરીકે ગણના કરવામાં આવશે.

૭. કેમ કે હવે સમગ્ર વિવાદ “લાયકી સેવા” નું અર્થઘટન શું છે અને આ નિયમ પેન્શન અને ગ્રેયુઇટી માટે સેવાના કુલ સમયગાળાની વિચારણા માટે લાયકી સેવાનો લાભ લંબાવે છે કે નહીં તેના સંદર્ભમાં ઉપસ્થિત કરવામાં આવ્યો છે; ચાલો આપણે નિયમ ૯(૬૮) માં જોગવાઈ કર્યા મુજબ “લાયકી સેવા” ની વ્યાખ્યાનો સંદર્ભ લઈએ જે નિયમ હેઠળની સેવા અંગેના પ્રકરણ ૨ નો ભાગ છે, નિયમ ૯(૬૮) હેઠળ “લાયકી સેવા” ની વ્યાખ્યા નીચે મુજબ છે:

(૬૮) “લાયકી સેવા” એટલે ફરજ પર હોય ત્યારે અથવા અન્યથા બજાવવામાં આવેલી સેવા જે ધ ગુજરાત સિવિલ સર્વિસિસ (પેન્શન) રૂલ્સ હેઠળ મળવાપાત્ર પેન્શન અને ગ્રેયુઇટીના હેતુ માટે ધ્યાનમાં લઈ શકાય.

આવી વ્યાખ્યાનું સાદું વાંચન પણ સ્પષ્ટ કરે છે કે લાયકી સેવા ફરજ પર હોય ત્યારે અથવા અન્યથા બજાવવામાં આવેલી સેવાની ગણના કરે છે જે નિયમો હેઠળ મળવાપાત્ર પેન્શન અને ગ્રેયુઇટીના હેતુ માટે ધ્યાનમાં લઈ શકાય. તેથી, બે પ્રકારના સમયગાળા છે જે લાયકી સેવા માટે ધ્યાનમાં લેવામાં આવે છે (૧) ફરજ પર હોય ત્યારે બજાવવામાં આવેલી વાસ્તવિક સેવા અને (૨) જ્યારે વ્યાખ્યા “અથવા અન્યથા જે પેન્શનના હેતુ માટે ધ્યાનમાં લઈ

શકાય” શબ્દો દ્વારા આવો અર્થ લંબાવે છે. સમયગાળો જેને અન્યથા એવા સમયગાળા તરીકે ગણી શકાય કે જેના માટે જોકે વ્યક્તિ સેવામાં ન હતી, તે એમ્પ્લોયરને એવું માનવાની છૂટ આપે છે કે કર્મચારીએ આવા સમયગાળા માટે કામ કર્યું છે અને ફરજો બજાવી છે. આ બીજા ભાગની કાળજી કેટલાક કર્મચારીઓ માટે નિયમ ૩૭ અને ૩૮ માં અને સામાન્ય રીતે નિયમ ૮૦(૩) માં લેવામાં આવી છે જેમાં સ્પષ્ટપણે જણાવવામાં આવ્યું છે કે લાયકી સેવાના સમયગાળામાં ૬ મહિના અને તેથી વધુ સમયના વર્ષના ભાગનો સમાવેશ થશે જેને એક સંપૂર્ણ વર્ષ તરીકે ગણવામાં આવશે.

૮. તેથી, જ્યારે આવી કોઈ મર્યાદા નથી કે ૬ મહિના અને તેથી વધુ સમયનો આ સમયગાળો માત્ર ત્યારે જ ધ્યાનમાં લેવો જો કર્મચારીએ માત્ર પેન્શન અથવા ગ્રેયુઇટી આપવા માટે લઘુત્તમ ૧૦ વર્ષ કામ કર્યું હોય, તો તેને અરજદારને પેન્શન નકારવાના કારણ તરીકે માની શકાય નહીં કે આવી છૂટછાટ માત્ર “પેન્શનની ગણતરી” માટે છે અને લાયકી સેવાના સમયગાળાની વિચારણા માટે નથી. તેથી જ્યારે નિયમ ૮૦ નો પેટા-નિયમ (૩) સરળ અને સ્પષ્ટ છે કે તે “પેન્શનની રકમની ગણતરી” માટે જોગવાઈ કરતો નથી પરંતુ તે “લાયકી સેવાના સમયગાળાની ગણતરી” માટે જોગવાઈ કરે છે, ત્યારે નિયમનું એવું અર્થઘટન કરીને પેન્શન નકારવાનું સામાવાળાનું કૃત્ય કે જાણે આ નિયમ માત્ર “પેન્શનની ગણતરી” ના કિસ્સામાં જ કર્મચારીની તરફેણમાં લાભ પૂરું પાડે છે અને “લાયકી સેવાની ગણતરી” માટે નહીં, તે નિશ્ચિતપણે સ્વૈરિછક સ્વરૂપનું છે

અને ગેરબંધારણીય તેમજ નિયમોની જોગવાઈ વિરુદ્ધ હોવાથી રદ થવા અને બાજુ પર રાખવા પાત્ર છે. મને એ સમજવામાં નિષ્ફળતા મળે છે કે શા માટે અને કેવી રીતે સરકારી અધિકારીઓ પોતાના નિયમોનું એ રીતે અર્થઘટન કરી રહ્યા છે જે અન્યથા કોઈપણ અન્ય સત્તાધિકારી દ્વારા માન્ય નથી અને ખાસ કરીને ઓછામાં ઓછું જ્યારે આ હાઈકોર્ટનો એક ચુકાદો છે જે ઉપરોક્ત મતને સમર્થન આપે છે.

૯. કમનસીબે, આવા ચુકાદા પછી પણ, સામાવાળાઓ નિયમનું પોતાના રીતે અલગ શબ્દોમાં અર્થઘટન કરવાનો પ્રયાસ કરી રહ્યા છે જેની વિચારણા હવે પછી કરવામાં આવશે. પરંતુ, આ તબક્કે, રેકૉર્ડ પર એ સ્પષ્ટ કરવામાં આવે કે જ્યારે અરજદારે ૯ વર્ષ, ૯ મહિના અને ૧૫ દિવસ સેવા આપી છે, ત્યારે તેઓ નિયમ ૮૦ ના પેટા-નિયમ ૩ ના લાભ માટે હકદાર છે જે લાયકી સેવાના સમયગાળાની ગણતરી માટે જોગવાઈ કરે છે અને કોઈપણ સરકારી કર્મચારીને ચૂકવવામાં આવનાર પેન્શનની રકમની ગણતરી માટે નહીં. તેથી જ્યારે ૯ વર્ષ, ૯ મહિના અને ૧૫ દિવસ માટે બજાવવામાં આવેલી સેવાને લાયકી સેવા માટે અરજદારની કુલ સેવાની ગણના કરવા માટે એક સંપૂર્ણ વર્ષ તરીકે ગણવામાં અને માનવામાં આવે છે, ત્યારે હવે એ સ્પષ્ટ છે કે જ્યારે અરજદારે ૯ વર્ષ, ૯ મહિના અને ૧૫ દિવસ સેવા આપી છે ત્યારે નિવૃત્તિ અને પેન્શનરી લાભ માટે અરજદારના કેસની વિચારણા કરતી વખતે, એ માનવામાં આવશે કે તેમણે ૧૦ વર્ષ કામ કર્યું છે. કમનસીબે, આવા તબક્કે સામાવાળાઓ અરજીમાંની હકીકત અને કેટલાક

ચુકાદાને વખોડવાનો પ્રયાસ કરી રહ્યા છે, જ્યારે અરજદારે કહ્યું છે કે તેમણે લગભગ ૧૦ વર્ષ કામ કર્યું છે, ત્યારે કર્મચારી દ્વારા ઉપયોગમાં લેવાયેલી શબ્દાવલી રાજ્ય સરકાર જેવા એમ્પ્લોયર માટે બહુ ભૌતિક નથી. તેમણે ફક્ત વૈધાનિક નિયમોનું પાલન કરવાનું છે અને જ્યારે નિયમો એવી જોગવાઈ કરે છે કે “લાયકી સેવાના સમયગાળાની” ગણતરીમાં, ૬ મહિના અને તેથી વધુ સમયના વર્ષના ભાગને લાયકી સેવા તરીકે ગણના કરવા માટે એક સંપૂર્ણ વર્ષ તરીકે ગણવામાં આવશે, ત્યારે સામાવાળાઓ પાસે આવા કર્મચારીને પેન્શનરી લાભ નકારવા માટે કોઈપણ રજૂઆતોમાં અથવા આવી અરજીઓમાં એક પણ શબ્દનો આશરો લેવાનું કોઈ કારણ કે સત્તા નથી.

૧૦. તેથી, તેમના તારીખ ૧૮.૮.૨૦૦૮ ના પત્ર દ્વારા, અરજદારે ફરીથી સામાવાળાઓને સદર નિયમોના નિયમ ૮૦(૩) ની જોગવાઈ ધ્યાનમાં લેવા વિનંતી કરી છે, પરંતુ કમનસીબે, તારીખ ૨૦.૨.૨૦૦૮ ના પત્ર દ્વારા, સામાવાળાઓએ તેમને જણાવ્યું છે કે નિયમ ૮૦(૩) માત્ર ત્યારે જ લાગુ પડે છે જો અરજદારે સેવાનો કુલ સમયગાળો/૧૦ વર્ષ પૂર્ણ કર્યા હોય. જો આપું અર્થઘટન સ્વીકારવામાં આવે, તો આવા નિયમો બનાવનાર માટે આવો નિયમ ઘડવાનું અને તેને વૈધાનિક નિયમ તરીકે મંજૂર કરવાનું કોઈ કારણ કે અવકાશ રહેતો નથી, જે ખાસ પુષ્ટિ કરે છે કે તે લાયકી સેવાના સમયગાળાની ગણતરી માટે છે અને માત્ર પેન્શનની રકમની ગણતરી માટે નથી. તે હદ સુધી, તારીખ ૨૦.૨.૨૦૦૮ નો પત્ર પણ નિયમો વિરુદ્ધ છે.

૧૧. આવો મુદ્દો વ્યવહારિક રીતે આ કોર્ટ દ્વારા છેક વર્ષ ૨૦૦૫ માં દૂરસિંહ જુગસિંહ રાઠોડ વિરુદ્ધ સ્ટેટ ઓફ ગુજરાત અને અન્યના કેસમાં ૨૦૦૬(૪) જી.એલ.આર. ૩૩૫૩ માં રિપોર્ટ થયેલ કેસમાં નક્કી કરવામાં આવ્યો છે; જેમાં ફરો ૫ નીચે મુજબ છે:—

“૫. ગુજરાત સિવિલ સર્વિસિસ (પેન્શન) રૂલ્સ, ૨૦૦૨ ના નિયમ ૮૦ નું સાદું વાંચન દર્શાવે છે કે પેટા-નિયમ (૧) એવા કિસ્સાઓને લાગુ પડે છે જ્યાં કર્મચારી દસ વર્ષની લાયકી સેવા પૂર્ણ કર્યા પહેલાં નિવૃત્ત થવાના કારણે સેવા ગ્રેયુઇટી ચૂકવવી જરૂરી હોય. પેન્શનનો વિષય નિયમ ૮૦ ના પેટા-નિયમ (૨) ના ખંડ (એ) અને (બી) ની જોગવાઈઓ દ્વારા આવરી લેવામાં આવ્યો છે અને પેટા-નિયમ (૩) માં સ્પષ્ટતા તરીકે ઉમેરવામાં આવ્યું છે કે લાયકી સેવાના સમયગાળાની ગણતરી કરવામાં, છ મહિના અને તેથી વધુ સમયના વર્ષના ભાગને એક સંપૂર્ણ વર્ષ તરીકે ગણવામાં આવશે અને લાયકી સેવા તરીકે ગણના કરવામાં આવશે. તે વિસ્તૃત વ્યાખ્યા લાગુ કરતાં, અરજદારે લાયકી સેવાના દસ વર્ષનો સમયગાળો ડિસ્ટ્રિક્ટ એજ્યુકેશન કમિટીની સેવામાં લાયન અને સમાવેશ મેળવ્યા પછી પણ પૂર્ણ કર્યો હોત. તેથી, કામચલાઉ પેન્શન પણ નકારવું એ દેખીતી રીતે નિયમ ૮૦ ના સંપૂર્ણ ખોટા વાંચન પર આધારિત છે અને, તેથી, અરજદાર તેમની નિવૃત્તિ પછી તરત જ જુલાઈ, ૨૦૦૨ થી ઓછામાં ઓછું કામચલાઉ પેન્શન ચૂકવવામાં આવે તે માટે હકદાર હતા.”

૧૨. જોકે, છેલ્લાં કેટલાંક વર્ષોથી અનુસરવામાં આવતી પ્રથાને ધ્યાનમાં લેતાં, એવું લાગે છે કે સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નં.૧૩૨૫૦/૨૦૦૪ નો નિકાલ કરતી વખતે, જ્યારે કોર્ટે સામાવાળા - રાજ્ય સરકારને તેની સમક્ષના અરજદારને પેન્શન ચૂકવવાનો નિર્દેશ આપ્યો હતો, જાણે કે તેમણે ૧૦ વર્ષની સેવા પૂર્ણ કરી હોય જોકે તેમની સેવાનો વાસ્તવિક સમયગાળો માત્ર ૯ વર્ષ અને છ મહિનાથી થોડો વધુ હતો, અને તેના દ્વારા, જોકે કોર્ટે સામાવાળાને ત્રણ મહિનાની અંદર પોતાની રીતે નિર્ણય લેવાનો નિર્દેશ આપ્યો હતો, જ્યારે આવા ચુકાદાની નકલ અરજી સાથે જ જોડવામાં આવી હોય, અને તેના દ્વારા, જ્યારે સામાવાળાઓ આવા નિર્દેશો વિશે જાણકાર હોય, ત્યારે સામાવાળાઓ એ જાહેર કરવા આગળ આવ્યા નથી કે શું તેમણે આવા ચુકાદાને પડકાર્યો છે અને તેને રદ કરાવ્યો છે કે પછી તેમણે આવા ચુકાદાનું પાલન કર્યું નથી અથવા ઓછામાં ઓછું શું તેમણે આવા નિર્દેશનું પાલન કર્યું છે અને આવા ટાંકેલા કેસમાં આવા અરજદારને પેન્શન મંજૂર કર્યું છે. તે હદ સુધી, આવી બાબતોમાં, જ્યારે સામાન્ય રીતે તમામ મુદ્દાઓ સાથે કામ પાર પાડવા માટે સામાવાળાઓને વાજબી સમય લંબાવવામાં આવે છે, ત્યારે કોઈપણ ચોક્કસ માહિતી જાહેર ન કરવી અને અરજદાર દ્વારા જણાવેલ કોઈપણ ચોક્કસ હકીકતનો જવાબ ન આપવો, તે નિશ્ચિતપણે સામાવાળાઓ વિરુદ્ધ વિપરીત અનુમાન દોરવામાં પરિણમશે. આવા ટાંકેલા કેસની હકીકત અરજીના ફકરા ૩.૭ માં ખૂબ જ સારી રીતે ચર્ચવામાં આવી છે અને જવાબ દાખલ કરતી વખતે, જ્યારે સામાવાળાઓ આવા ફકરા

અથવા તેની વિગતોનો જવાબ આપવામાં નિષ્ફળ ગયા હોય, ત્યારે, એવું માનવું રહ્યું કે તેમની પાસે આવી રજૂઆત અને ચુકાદાનો કોઈ જવાબ નથી.

૧૩. આશ્ચર્યજનક રીતે, ત્યારપછી પણ, જ્યારે અરજદારે તારીખ ૨૪.૭.૨૦૦૯ ના પત્ર દ્વારા સામાવાળાઓ સમક્ષ અનેક વખત રજૂઆત કરી હતી, ત્યારે શરૂઆતમાં, સામાવાળાઓએ અરજદારને એક કચેરીથી બીજી કચેરીમાં ધક્કા ખવડાવ્યા અને છેવટે, તારીખ ૧૦.૯.૨૦૦૯ ના પત્ર દ્વારા, હવે, સામાવાળાઓએ અરજદારને જણાવ્યું છે કે તેઓ પેન્શન માટે હકદાર નથી, જેમાં સદર નિયમોના નિયમ ૮૦(૧) ટાંકવામાં આવ્યા છે. આવો જવાબ અરજદાર દ્વારા તેમના વકીલ મારફતે કરવામાં આવેલ નોટીસ/રજૂઆતના અનુસંધાને છે જેમાં નોટીસ/રજૂઆતના ફક્ત ૫ માં નિયમ ૮૦(૩) ટાંકવામાં આવ્યો છે. તેથી, હવે, રેકૉર્ડ દર્શાવે છે કે સામાવાળાઓએ ત્રણ અલગ-અલગ નિયમો એટલે કે શરૂઆતમાં નિયમ ૩૮(૨), ત્યારબાદ, નિયમ ૮૦ ના પેટા-નિયમ (૩) અને છેવટે, નિયમ ૮૦ ના પેટા-નિયમ (૧) ટાંકીને ત્રણ અલગ-અલગ પ્રસંગોએ અરજદારને પેન્શનનો લાભ નકાર્યો છે. તેથી, એવું માનવા માટે કારણ છે કે સામાવાળાઓ પણ પોતાના સ્ટેન્ડ વિશે સ્પષ્ટ નથી, પરંતુ તેઓ નિશ્ચિત છે કે તેઓ કોઈપણ કારણસર અરજદારને પેન્શન ચૂકવવા માંગતા નથી.

૧૪. જ્યારે, તારીખ ૨૯.૧૧.૨૦૦૭ ના પત્ર દ્વારા, હવે, તેમણે એકબીજાને જણાવ્યું છે કે નિયમ ૩૮(૨) ની જોગવાઈ માત્ર અશક્તતા અને વળતર પેન્શનના સંદર્ભમાં છે જોકે ઉપર ચર્ચા કર્યા મુજબ હકીકતો તદ્દન અલગ છે.

૧૫. જોકે ઉપર ચર્ચા કર્યા મુજબ હકીકતો અને સંજોગો તદ્દન સ્પષ્ટ છે, સામાવાળાઓએ હવે તારીખ ૧૮.૧૨.૨૦૦૯ નું સોગંદનામું-જવાબ દાખલ કરીને આ અરજીનો વિરોધ કર્યો છે જેમાં એવી દલીલ કરવામાં આવી છે કે સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નં.૧૨૧૬૭/૧૯૯૪ માં આ કોર્ટના તારીખ ૧૭.૬.૧૯૯૫ ના હુકમ મુજબ, તેમજ તારીખ ૧૩.૪.૨૦૦૯ ના સરકારી ઠરાવ મુજબ, અરજદાર તેમના દ્વારા દાવો કર્યા મુજબ પેન્શનરી લાભ માટે હકદાર નથી. એવું લાગે છે કે સામાવાળાઓ એ સમજવામાં નિષ્ફળ ગયા છે કે સંદર્ભ હેઠળનો સરકારી ઠરાવ તારીખ ૧૩.૪.૨૦૦૯ નો છે, જ્યારે અરજદારને પેન્શન ચૂકવવાનો તેમનો ઇનકાર વર્ષ ૨૦૦૭ અને ૨૦.૬.૨૦૦૮ માં છે. તેથી, દરેક રીતે, સામાવાળાઓએ તેમના સોગંદનામા-જવાબમાં આ સરકારી ઠરાવનો ખોટો આશરો લીધો છે. જોકે, દલીલ દરમિયાન એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે આ સરકારી ઠરાવ તારીખ ૧.૧.૨૦૦૬ થી અમલી બનાવવામાં આવ્યો છે અને તેથી, હવે, આ સરકારી ઠરાવ અરજદારના કેસને લાગુ પડે છે. આશ્ચર્યજનક રીતે, સરકારી ઠરાવનું અવલોકન સ્પષ્ટ કરે છે કે તે છઠ્ઠા સેન્ટ્રલ પે કમિશનની ભલામણના સંદર્ભમાં ૧.૧.૨૦૦૬ પછીના પેન્શનરો/કુટુંબ પેન્શનરોના પેન્શન/ગ્રેયુઇટી/પેન્શનનું રૂપાંતરણ વગેરેનું નિયમન કરતી જોગવાઈઓના સુધારાના હેતુ માટે જારી કરવામાં આવ્યો છે જેમાં પેન્શનમાં ૩ ના મથાળા હેઠળ ફરો ૩.૧ નીચે મુજબ છે:-

“૩.૧ ગુજરાત સિવિલ સર્વિસિસ (પેન્શન) રૂલ્સ, ૨૦૦૨ ની જોગવાઈઓ મુજબ દસ વર્ષની લાયકી સેવા પૂર્ણ કર્યા પહેલા નિવૃત્ત થતા સરકારી કર્મચારી પેન્શન માટે હકદાર રહેશે નહીં પરંતુ તેઓ ગુજરાત સિવિલ સર્વિસિસ (પેન્શન) રૂલ્સ, ૨૦૦૨ ના નિયમ ૮૦ ની શરતો મુજબ સેવા ગ્રેયુઈટી માટે હકદાર રહેવાનું ચાલુ રાખશે. વર્ષોને રાઉન્ડ ઓફ કરવાનો લાભ પેન્શનની હકદારી માટેની સેવાના લઘુત્તમ સમયગાળાને લાગુ પડતો નથી.”

તેના દ્વારા, સરકારી ઠરાવની જોગવાઈનું સાદું વાંચન સ્પષ્ટ કરે છે કે આવો ફકરો ૩.૧ ઉમેરીને, વ્યવહારિક રીતે, સામાવાળાઓએ ૨૦૦૨ ના સદર નિયમો હેઠળ નિયમ ૮૦ ના સ્વરૂપમાં વૈધાનિક નિયમોને નિષ્ફળ અને નકારાત્મક બનાવ્યા છે, જે લાયકી સેવાના સમયગાળાની ગણતરી માટે જોગવાઈ કરે છે અને પુષ્ટિ કરે છે કે છ મહિના અને તેથી વધુ સમયના વર્ષના ભાગને એક સંપૂર્ણ વર્ષ તરીકે ગણવામાં આવશે અને લાયકી સેવા તરીકે ગણના કરવામાં આવશે. તેથી, સામાવાળાઓ આગળ આવ્યા છે અને નિયમ ૮૦(૩) નું એ રીતે અર્થઘટન કર્યું છે કે જેથી એવું માની શકાય કે વર્ષનો આવો ભાગ માત્ર “પેન્શનની ગણતરી” ધ્યાનમાં લેવા માટે જ ઉમેરવાનો છે અને તે પણ માત્ર ત્યારે જ જ્યારે આવા કર્મચારીએ ૧૦ વર્ષ કે તેથી વધુની લાયકી સેવા પૂર્ણ કરી હોય એટલે કે માત્ર પેન્શનની રકમ માટે અને પેન્શન માટેની સેવાના સમયગાળા માટે નહીં. જો એવું હોય, તો તેમની પાસે આવા સરકારી ઠરાવમાં ફકરો ૩.૧

ઘડવાનું કોઈ કારણ નથી, જેના દ્વારા, હવે, તેઓ સ્પષ્ટ શબ્દો સાથે આગળ આવી રહ્યા છે કે ૧૦ વર્ષની લાયકી સેવા પૂર્ણ કર્યા પહેલા, કર્મચારીઓ પેન્શન માટે હકદાર રહેશે નહીં અને વર્ષોને રાઉન્ડ ઓફ કરવાનો લાભ પેન્શનની હકદારી માટેની સેવાના લઘુત્તમ સમયગાળાને લાગુ પડતો નથી. કોઈપણ સંજોગોમાં, તારીખ ૧૩.૪.૨૦૦૯ ના સરકારી ઠરાવનો ફરો ૩.૧ વૈધાનિક નિયમોની જોગવાઈઓ વિરુદ્ધ છે અને તે તદ્દન સ્પષ્ટ અને દીવા જેવું છે કે આવા કોઈપણ સરકારી ઠરાવ દ્વારા નિયમ અને કાયદાનું અર્થઘટન બદલી શકાતું નથી અને તે હદ સુધી, તારીખ ૧૩.૪.૨૦૦૯ ના સરકારી ઠરાવમાં ફરો ૩.૧ નિયમોની જોગવાઈ વિરુદ્ધ છે અને તેથી, તેનું પાલન કરવાનું રહેતું નથી. હકીકતમાં, સરકારી ઠરાવમાં આવો ફરો ઘડવા બદલ, સામાવાળાઓના સંબંધિત અધિકારી સામે કડક પગલાં લેવા જોઈએ.

૧૬. જ્યાં સુધી સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નં.૧૨૧૬૭/૧૯૯૪ માં લાલજીભાઈ કરસનભાઈ વસેંસા વિરુદ્ધ ધ સ્ટેટ ઓફ ગુજરાતના કેસમાં તારીખ ૧૭.૬.૧૯૯૫ ના હુકમનો સંબંધ છે, તે રેકૉર્ડ પરથી તદ્દન સ્પષ્ટ છે કે તે કોઈ ચુકાદો નથી, પરંતુ કોર્ટનો એક સંક્ષિપ્ત હુકમ છે અને તે કેસમાં, જોકે અરજદારે ૯ વર્ષ, ૯ મહિના અને ૨૯ દિવસ સેવા આપી હતી, જો ચોક્કસ કોર્ટે વર્ષ ૧૯૯૪ માં તેમને પેન્શનનો લાભ લંબાવ્યો નથી, તો આ તબક્કે પ્રસ્તુત છે ૨૦૦૨ ના સદર નિયમો, જે તારીખ ૧૭.૬.૧૯૯૫ ના આવા હુકમ પછીના છે અને જો આવો હુકમ સામાવાળાઓની તરફેણમાં હોય, તો સામાવાળાઓએ કોર્ટના સ્ટેન્ડ

અને અર્થઘટનને નકારવા માટે દૂરસિંહ જુગસિંહ રાઠોડ (ઉપર મુજબ) ના કેસમાં ચોક્કસપણે આવા હુકમનો સંદર્ભ આપવો જોઈતો હતો, જે ઉપર પુનઃપ્રકાશિત કરવામાં આવેલ છે. દૂરસિંહ જુગસિંહ રાઠોડ (ઉપર મુજબ) નો ચુકાદો ક્યાંય પણ તારીખ ૧૭.૬.૧૯૯૫ ના આવા હુકમનો સંદર્ભ જાહેર કરતો નથી અને ખાસ કરીને, જ્યારે ત્યારબાદ વર્ષ ૨૦૦૨ માં પેન્શન નિયમો તરીકે વૈધાનિક નિયમો ઘડવામાં આવ્યા છે. અરજદારના કિસ્સામાં, જેઓ વર્ષ ૨૦૦૭ માં નિવૃત્ત થયા છે, હવે, માત્ર આવા સંક્ષિપ્ત હુકમના આધારે, એવું ઠરાવી શકાય નહીં કે અરજદાર પેન્શન માટે હકદાર નથી માત્ર એટલા માટે કે સામાવાળાઓ ઠરાવનું પોતાની તરફેણમાં અર્થઘટન કરી રહ્યા છે.

૧૭. જ્યાં સુધી બશીરભાઈ આર. ખીલજી (ઉપર મુજબ) ના કેસનો સંબંધ છે, તે તદ્દન સ્પષ્ટ અને દીવા જેવું છે કે આ કોર્ટ સમક્ષ તેમજ આવા ટાંકેલા કેસમાં ભારતની નામદાર સુપ્રીમ કોર્ટ સમક્ષ સંદર્ભ હેઠળના નિયમો તદ્દન અલગ છે. આવા ટાંકેલા કેસમાં, સંબંધિત નિયમો/૧૯૭૨ એ સેન્ટ્રલ સિવિલ સર્વિસિસ (પેન્શન) રૂલ્સ, ૧૯૭૨ હતા અને ઉપર જણાવ્યું તેમ જ્યારે ધ ગુજરાત સિવિલ સર્વિસિસ (પેન્શન) રૂલ્સ, ૨૦૦૨ તરીકે ચોક્કસ નિયમો છે, જે હાલના અરજદારને લાગુ પડે છે અને જ્યારે આવા નિયમો ખાસ કરીને નિયમ ૮૦(૩) ના સ્વરૂપમાં જોગવાઈ કરે છે કે લાયકી સેવાના સમયગાળાની ગણતરી કરવામાં, છ મહિના અને તેથી વધુ સમયના વર્ષના ભાગને એક સંપૂર્ણ વર્ષ તરીકે ગણવામાં આવશે અને લાયકી સેવા તરીકે ગણના કરવામાં આવશે, ત્યારે

હકીકતો અને સંજોગો અથવા તો આવા ટાંકેલા કેસમાં નિર્ધારણ હોવા છતાં, તે પુષ્ટિ કરશે નહીં કે અરજદાર પેન્શન માટે હકદાર નથી, એ સાદા કારણસર કે અરજદારના કિસ્સામાં, ૨૦૦૨ ના સંબંધિત નિયમો લાગુ પડે છે અને જે ખાસ કરીને અરજદારને આવા લાભો લંબાવે છે, જે કદાચ આવા ટાંકેલા કેસમાં ભારતની નામદાર સુપ્રીમ કોર્ટ સમક્ષનો કેસ અથવા મુદ્દો નથી. તેમ છતાં, જો આપણે આવા ટાંકેલા કેસનું અવલોકન કરીએ, તો હકીકત તદ્દન સ્પષ્ટ છે કે, વ્યવહારિક રીતે, નામદાર સુપ્રીમ કોર્ટ સમક્ષના અરજદાર કોઈ ગંભીર બીમારીથી પીડાતા હતા. તેઓ શ્રીનગરમાં ફરજ પર હતા અને ભારે હિમવર્ષાને કારણે અને છેવટે, તેઓ ૧૦૦% અશક્તતાનો ભોગ બન્યા હતા અને બંને કાનની ક્ષતિના કારણે સક્રિય ફરજ પર સેવા આપવા માટે અસમર્થ હતા અને તેથી, નિયમો/૧૯૭૨ ના પ્રવર્તમાન નિયમ ૩૮ અને ૪૯ પર આધાર રાખીને, ભારતની નામદાર સુપ્રીમ કોર્ટે ઠરાવ્યું છે કે અરજદાર વળતર અશક્તતા પેન્શન માટે હકદાર નથી. જોકે, ચુકાદો દર્શાવે છે કે આવા ટાંકેલા કેસમાં અરજદારને તેમની ક્ષતિના કારણે કેટલાક અન્ય માસિક લાભો તેમજ એક્સ-ગ્રેશિયા ચૂકવણી કરવામાં આવી હતી અને તેથી, ચોક્કસ નિયમોની જોગવાઈઓ પર આધાર રાખીને, ભારતની નામદાર સુપ્રીમ કોર્ટે ઠરાવ્યું છે કે તેની સમક્ષના અરજદાર, અશક્તતા પેન્શન માટે હકદાર નથી. તેથી, ટાંકેલા કેસના રેકૉર્ડ પર કોઈ સ્પષ્ટતા નથી કે તેમને નિયમિત પેન્શન પણ નકારવામાં આવ્યું હતું કે નહીં કારણ કે ઓછામાં ઓછું ચુકાદામાં એવું જણાવવામાં આવ્યું છે કે હકીકતમાં

તારીખ ૨૮.૨.૧૯૯૬ ના હુકમ દ્વારા, હાઈકોર્ટ નિયમો મુજબ અલગ પેન્શન માટે વિભાગને નિર્દેશ આપ્યો હતો. તેથી, તે અશક્તતા પેન્શનનો કેસ હતો અને નિયમિત પેન્શનનો નહીં અને ચોક્કસ નિયમો/૧૯૭૨ પર આધારિત હતો, જ્યારે હાલમાં, આપણે વર્ષ ૨૦૦૨ ના સદર નિયમોની જોગવાઈ સાથે સંબંધિત છીએ, જે ખાસ કરીને ઉપર ચર્ચા કર્યા મુજબ છ મહિનાથી વધુના વર્ષના ભાગને સમાન વર્ષ તરીકે ગણવા માટે જોગવાઈ કરે છે. આવો ટાંકેલો કેસ સામાવાળાઓને અરજદારને પેન્શન ચૂકવવાની તેમની જવાબદારીમાંથી મુક્ત થવામાં મદદ કરશે નહીં.

૧૮. અરજદારે તારીખ ૧૦.૩.૨૦૧૦ ના રોજ સોગંદનામું-પ્રત્યુત્તર દાખલ કર્યું છે, જેમાં તેમના કેસનું પુનરાવર્તન કરવામાં આવ્યું છે, જેની ચર્ચા ઉપર કરવામાં આવી છે, હવે વર્ષ ૨૦૦૨ ના સદર નિયમોના નિયમ ૮૦ નું લખાણ જોડીને, જે પુષ્ટિ કરે છે કે તેઓ પેન્શન માટે હકદાર છે કારણ કે ૯ વર્ષ, ૯ મહિના અને ૧૫ દિવસના સમયગાળાને લાયકી સેવા તરીકે ગણના કરવા માટે એક સંપૂર્ણ વર્ષ તરીકે ગણવાનો છે. તેથી, અરજદારની કુલ સેવા ૯ વર્ષ, ૯ મહિના અને ૧૫ દિવસની ધ્યાનમાં લેતાં, જેને ૧૦ વર્ષ તરીકે ગણના કરવાની છે અને જ્યારે કર્મચારીઓ લાયકી સેવા/૧૦ વર્ષ પૂર્ણ કર્યા પછી પેન્શન માટે હકદાર છે, ત્યારે હવે એ સ્પષ્ટ થાય છે કે અરજદાર પેન્શનરી લાભ માટે હકદાર છે. તેથી, અરજી મંજૂર થવા પાત્ર છે.

૧૯. અરજદાર સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નં.૧૧૦૭૦/૨૦૦૩ માં મહેન્દ્રકુમાર આત્મારામ પટેલ વિરુદ્ધ ઓફિસ ઓફ ધ ડિરેક્ટર ઓફ પેન્શન એન્ડ પ્રોવિડન્ટ ફંડના તારીખ ૧૬.૯.૨૦૧૬ ના કેસમાંના નિર્ણયો પર પણ આધાર રાખે છે જેમાં દૂરસિંહ જુગસિંહ રાઠોડ (ઉપર મુજબ) ના કેસ તેમજ આ મુદ્દા પરના કેટલાક અન્ય નિર્ણયો પર આધાર રાખીને, સમકક્ષ બેન્ચે ‘લાયકી સેવા’ ના અર્થઘટનની વિચારણા કરી છે અને છેવટે ઠરાવ્યું છે કે જોકે તેની સમક્ષના અરજદારે ૯ વર્ષ અને ૧૦ મહિનાની કુલ સેવાઓ આપી છે, પેન્શન માટેની તેમની લાયકી સેવા ૧૦ વર્ષ તરીકે ગણવાની છે અને તેઓ પેન્શન માટે હકદાર છે. આ વિષય પરના અન્ય ચુકાદાઓ આવા ચુકાદામાં ખૂબ જ સારી રીતે ચર્ચવામાં આવ્યા છે અને તેથી, હું તેનું વિગતવાર પુનરાવર્તન કરવા માંગતો નથી.

૧૯.૧ અરજદાર તરફે વિદ્વાન વકીલ નીચેના ચુકાદાઓ પર પણ આધાર રાખે છે, જે નીચે મુજબ છે:—

એ) સ્ટેટ બેન્ક ઓફ પટિયાલા વિરુદ્ધ પ્રિતમ સિંહ બેદી અને અન્ય વચ્ચે (૨૦૧૪) ૧૩ એસ.સી.સી. ૪૭૪;

બી) યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા અને અન્ય વિરુદ્ધ સુરેન્દ્ર સિંહ પરમાર વચ્ચે (૨૦૧૫) ૩ એસ.સી.સી. ૪૦૪;

સી) ઇન્ડિયન બેન્ક અને અન્ય વિરુદ્ધ એન. વેંકટરામણિ વચ્ચે એ.આઈ.આર.
૨૦૦૭ એસ.સી. ૩૧૫૯; અને

ડી) એ. એ. ગોપાલકૃષ્ણન વિરુદ્ધ કોચીન દેવસ્વમ બોર્ડ અને અન્ય.

૨૦. અરજદાર વિજય એલ. મહેરોત્રા વિરુદ્ધ સ્ટેટ ઓફ યુ.પી. ના એ.આઈ.આર.
૨૦૦૦ એસ.સી. ૩૫૧૩(૨) માં રિપોર્ટ થયેલ કેસમાંના નિર્ણય પર આધાર
રાખે છે, જેમાં, નામદાર સુપ્રીમ કોર્ટે વિલંબિત ચૂકવણી પર ૧૮% વ્યાજ મંજૂર
કર્યું છે. અરજદાર એસ.કે. દુઆ વિરુદ્ધ સ્ટેટ ઓફ હરિયાણાના એ.આઈ.આર.
૨૦૦૮ એસ.સી. ૧૦૭૭ માં રિપોર્ટ થયેલ કેસ પર પણ આધાર રાખે છે, જેમાં,
નામદાર સુપ્રીમ કોર્ટે આવી વિલંબિત ચૂકવણી માટે ચૂકવવામાં આવનાર
વ્યાજના મુદ્દા પર વિચારણા કરવા માટે બાબત હાઈકોર્ટને પરત મોકલી છે કારણ
કે હાઈકોર્ટે સામાવાળા સત્તાધિકારીઓને નોટીસ કાઢ્યા વિના પણ આવી અરજી
ફગાવી દીધી હતી.

૨૧. નીચેના કેસોમાંના નિર્ણયનું સ્મરણ કરવું યોગ્ય રહેશે:

(૧) કે.એસ.આર.ટી.સી. વિરુદ્ધ કે.ઓ. વર્ગીસ વચ્ચે એ.આઈ.આર.
એસ.સી. ૩૯૬૬;

(૨) ગોરખપુર યુનિવર્સિટી વિરુદ્ધ શીતલા પ્રસાદ નાગેન્દ્ર વચ્ચે
એ.આઈ.આર. ૨૦૦૧ એસ.સી. ૨૪૩૩;

(૩) આર. વીરભદ્રમ વિરુદ્ધ ગવર્નમેન્ટ ઓફ એ.પી. વચ્ચે એ.આઈ.આર.
૨૦૦૦ એસ.સી. ૧૯૧૮;

(૪) સ્ટેટ ઓફ કેરલા વિરુદ્ધ એમ. પક્ષનાભન નાયર વચ્ચે ૧૯૮૫ (૧)
એસ.સી.સી. ૪૨૯.

જેમાં નામદાર સુપ્રીમ કોર્ટે પોતાના અગાઉના મતનો પુનરોચ્ચાર કરતાં ઠરાવ્યું છે કે પેન્શન અને ગ્રેયુઇટી એ હવે નિવૃત્તિ પર સરકાર દ્વારા પોતાના કર્મચારીઓને વહેંચવામાં આવતી કોઈ બક્ષિસ નથી, પરંતુ, આ કોર્ટના નિર્ણયો હેઠળ, તેમના હાથમાં મૂલ્યવાન અધિકારો અને મિલકત બની ગયા છે અને તેના પતાવટ અને વિતરણમાં કોઈપણ દોષિત વિલંબ સાથે કર્મચારીઓને વાસ્તવિક ચૂકવણી થાય ત્યાં સુધી પ્રવર્તમાન બજાર દરે વ્યાજની ચૂકવણીના દંડ સાથે કામ લેવું જોઈએ. નામદાર સુપ્રીમ કોર્ટ દ્વારા પ્રસ્થાપિત કરવામાં આવેલ સદર કાનૂની સિદ્ધાંત અપીલકર્તાને વિલંબિત ચૂકવણીઓ પર વ્યાજ મંજૂર કરવા પૂરતો હજુ પણ માન્ય છે.

૨૨. તેના દ્વારા, અરજદારને પેન્શન નકારતા તારીખ ૧૦-૧૩.૧૨.૨૦૦૭, ૩.૫.૨૦૦૮ અને ૨૦.૨.૨૦૦૯ ના હુકમો આથી રદ અને બાજુ પર રાખવામાં આવે છે. તેના દ્વારા, સામાવાળાઓને હવે અરજદારને તાત્કાલિક પેન્શન ચૂકવવાનું શરૂ કરવાનો નિર્દેશ આપવામાં આવે છે. તેમણે આ ચુકાદાના રિટની પ્રાપ્તિની તારીખથી ચાર મહિનાની અંદર પેન્શનની ગણતરીની જરૂરી ક્વાયટ

પૂર્ણ કરવાની રહેશે અને હકદારીની વાસ્તવિક તારીખથી વાસ્તવિક ચૂકવણીની તારીખ સુધી તેના પર ૬% વ્યાજ સાથે ચાર મહિનાની અંદર ચૂકવવામાં બાકી પેન્શનની રકમ અચૂક ચૂકવવાની રહેશે.

૨૩. જો ચૂકવવામાં બાકી પેન્શનની રકમ ચાર મહિનાની નિયત સમયમર્યાદામાં ચૂકવવામાં નહીં આવે, તો સામાવાળાઓ ૯% ના દરે વ્યાજ ચૂકવવા માટે જવાબદાર રહેશે.

૨૪. રૂલ એક્સોલ્યુટ કરવામાં આવે છે. ડિરેક્ટ સર્વિસની છૂટ આપવામાં આવે છે.

(એસ. જી. શાહ, ન્યાયમૂર્તિ)

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.